

ALMANYA'DA 16 ARALIK 2024 GÜVEN OYLAMASI VE ERKEN SEÇİM SÜRECİ

M. ERKUT AYVAZ

SETA | ANALİZ

ARALIK 2024 · SAYI 433

ALMANYA'DA 16 ARALIK 2024 GÜVEN OYLAMASI VE ERKEN SEÇİM SÜRECİ

M. ERKUT AYVAZ

COPYRIGHT © 2024

Bu yayının tüm hakları Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları (SETA) Vakfı'na aittir. SETA'nın izni olmaksızın yayının tümünün veya bir kısmının elektronik veya mekanik (fotokopi, kayıt ve bilgi depolama vd.) yollarla basımı, yayımı, çoğaltılması veya dağıtımı yapılamaz. Kaynak göstermek suretiyle alıntı yapılabilir.

Bu yayındaki fikirler tamamen yazarına aittir ve SETA Vakfı'nın yayın politikasını yansıtmayabilir.

SETA Yayınları

ISBN: 978-625-8322-15-6

Uygulama: Said Demirtaş

Baskı: Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık A.Ş., İstanbul

SETA | SİYASET, EKONOMİ VE TOPLUM ARAŞTIRMALARI VAKFI

Nenehatun Cd. No: 66 GOP Çankaya 06700 Ankara TÜRKİYE

Tel: +90 312 551 21 00 | Faks: +90 312 551 21 90

www.setav.org | info@setav.org | @setavakfi

SETA | İstanbul

Defterdar Mh. Savaklar Cd. Ayvansaray Kavşağı No: 41-43

34050 Eyüpsultan İstanbul TÜRKİYE

Tel: +90 212 395 11 00 | Faks: +90 212 395 11 11

SETA | Washington D.C.

1025 Connecticut Avenue, N.W., Suite 410

Washington D.C., 20036 USA

Tel: 202 223 98 85 | Faks: 202 223 60 99

www.setadc.org | info@setadc.org | @setadc

SETA | Berlin

Kronenstraße 1, 10117 Berlin GERMANY

berlin@setav.org

SETA | Brüksel

Avenue des Arts 6, 1000 Bruxelles BELGIUM

Tel: +32 2 313 39 41

İÇİNDEKİLER

ÖZET	7
GİRİŞ	8
ÜÇ PARTİLİ KOALİSYONUN DAĞILMASI	8
Önerilen İlk Erken Seçim Tarihine Yönelik Eleştiriler	10
16 ARALIK 2024 GÜVEN OYLAMASI VE SONRASINDAKİ MUHTEMEL SÜREÇ	11
SEÇİM SÜRECİNDE ÖNE ÇIKABİLECEK HUSUSLAR	13
Azınlık Hükümeti Tarafından Hedeflenen Projeler	14
Şansölye Adayları ve Güncel Anketler	15
SONUÇ	16

M. ERKUT AYVAZ

Erlangen-Nürnberg Üniversitesi (Almanya) Siyaset Bilimi ve Kamu Hukuku bölümlerinden 2011’de mezun oldu. DAAD bursu ile Duke University (ABD) Siyaset Bilimi departmanında 2012-2013 arası eğitim aldı. ABD dönüşü 2014’te Erlangen-Nürnberg Üniversitesi Siyaset Bilimi Bölümü’nde master tezini bitirmesini müteakip mezun oldu. Çeşitli ulusal gazetelerde yayımlanmış yazıları bulunan Ayvaz Otto-Friedrich-Universität Bamberg’te (Almanya) doktora çalışmalarını sürdürmektedir.

ÖZET

Bu analizde Almanya'da üç partili koalisyonun dağılması öncesindeki gelişmelere değinilerek erken seçim tarihinin belirlenmesi süreci ele alınmaktadır.

Bu analizde Almanya'da üç partili koalisyonun dağılması öncesindeki gelişmelere değinilerek erken seçim tarihinin belirlenmesi süreci ele alınmaktadır. 11 Aralık 2024'te Federal Meclise sunulan ve 16 Aralık'ta güven oylaması yapılması sonrasında erken seçim yolunun açılmasıyla ilgili detaylara da yer verilmektedir. Ayrıca 23 Şubat 2025'te yapılması planlanan Federal Meclis seçimlerine yönelik kampanya sürecindeki olasılıklara işaret edilmektedir. Bu bağlamda iki aylık süreçte muhtemelen öne çıkacak olan hususlar, adaylar ve siyasi gelişmeler analiz edilmektedir.

GİRİŞ

Kasım 2024'te Almanya siyasi tarihi açısından önemli gelişmeler yaşanmış, üç yıldır görevde bulunan üç partili koalisyon hükümeti sona ermiştir. Esasen Federal Meclis seçimlerinin 28 Eylül 2025'te yapılması planlanmaktaydı. Üç yıldır koalisyonun erken dağılıp seçimlere gidilmesi olasılığı sıklıkla gündemde tutulmuşsa da bu olasılık federal hükümetin üçüncü yılının sonunda gerçekleşmiştir. Kasım itibarıyla zirveye ulaşan siyasi kriz, Almanya Şansölyesi Olaf Scholz'un (Almanya Sosyal Demokrat Partisi, SPD) Federal Meclisteki koalisyon çoğunluğunu kaybetmesine ve 23 Şubat 2025'te erken seçime gidilmesine neden olmuştur.

Bu analizde öncelikle üç partili koalisyonun dağılması öncesindeki kritik gelişmelere kısaca değinilerek erken seçim tarihinin belirlenmesi süreci ele alınmıştır. Ayrıca 11 Aralık 2024'te Federal Meclise sunulan ve 16 Aralık'ta güven oylaması yapılması sonrası erken seçim yolunun açılması sorusuyla ilgili detaylara yer

verilmiştir. 23 Şubat 2025'te yapılması hedeflenen Federal Meclis seçimlerine yönelik kampanya sürecindeki olasılıklara da işaret edilmiştir. İki aylık süreçte muhtemelen öne çıkacak olan hususlar, adaylar ve siyasi gelişmeler analiz edilmiştir.

ÜÇ PARTİLİ KOALİSYONUN DAĞILMASI

Almanya'da federal düzlemde ilk kez denenmiş olan üç partili hükümet 8 Aralık 2021'de göreve başlamış ve yasal çerçevede dört yıl sürmesi planlanmıştır. Ancak 28 Eylül 2025 için planlanan Federal Meclis seçimlerine yaklaşık on bir ay kala uzun bir süredir kriz ve anlaşmazlıklarla gündeme gelen Şansölye Scholz (SPD) liderliğindeki koalisyon Kasım itibarıyla dağılmıştır.¹

SPD, Yeşiller ve Hür Demokratik Parti'den (FDP) oluşan üçlü koalisyon geride bırakılan üç yıl boyunca birçok kez görüş ayrılıklarının kamuoyu önünde tartışılmasının ve böylelikle yıpranmanın önüne geçememiştir. Kısa vadeli uzlaşmaların sağlanabildiği intibai oluşmuş fakat bazı eyalet meclisi seçimlerinde koalisyon partilerinin olumsuz sonuçlar elde etmesi sonrası yeniden anlaşmazlıklar öne çıkmıştır. Buradaki başarısızlıklar da hükümet ortaklarının bir arada çalışmasını olumsuz etkilemiştir. Şansölye Scholz'un liderlik noktasında kamuoyundaki beklentileri karşılamayışı ve koalisyon içerisinde süreklilik arz eden gerginliğin oluşmasını şansölye makamına uygun otoriteyi kullanarak dizginleyemeyişi de toplumsal desteğin gerilemesine neden olmuştur.

26 Şubat 2022'de Rusya'nın Ukrayna'ya saldırısı sonrasında Almanya'nın ekonomi ve enerji alanlarında bu süreçten olumsuz bir şekilde etkilenmesiyle birlikte koalisyonun tercih ettiği

¹ M. Erkut Ayvaz, "Almanya'da Hükümet Krizi: Üçlü Koalisyon Dağılıyor", Anadolu Ajansı Analiz, 8 Kasım 2024.

birtakım önlemlere rağmen toplumsal popülaritede gerileme sürmüştür. Bu trendi neredeyse iki yıl boyunca sürdüren federal hükümette yer alan üç parti 2024 Avrupa Parlamentosu (AP) seçimlerinde de başarısız olmuştur. Bu gerileme son olarak Eylül'de Almanya'nın doğusundaki üç önemli eyalet meclisi seçimlerinde de –SPD'nin Brandenburg'taki kısmi seçim başarısı haricinde– büyük ölçüde devam etmiştir.²

Toplumsal hoşnutsuzluğun zirveye ulaştığı gözlenirken FDP'nin federal düzlemdeki bir sonraki seçimlere kadar koalisyonda yer almayacağı düşüncesi dahi kamuoyunda öne çıkmaya başlamıştır. Nitekim kamuoyu FDP'nin üç yıldır koalisyondan ayrılacağı veya ayrılması gerektiği yönündeki yaklaşımlara zaten alışkındı. Eylül 2024 eyalet meclisi seçimlerindeki başarısızlığın ardından partinin federal düzlemde de yüzde 5 barajını geçemeyeceği anketlerde ileri sürülmüş, parti yönetimi de son bahar ayında spesifik kararlar alınacağı yönündeki söylemleri gündeme getirmiştir.³

Tüm bu gelişmelerin ışığında son olarak FDP genel başkanı ve üç yıl boyunca federal maliye bakanı görevini yürüten Christian Lindner'in 1 Kasım'da "Temel Ekonomi Belgesi" kamuoyuna yansımıştır.⁴ Belgede yüksek gelirlilerden halihazırda alınmaya devam edilen spesifik bir verginin (Dayanışma Ödeneğinin) artık düşürülmesi talep edilirken Almanya'da geçerli olan ve sosyal ödemelerde kısıtlama yapılması gerektiği yönünde öneriler öne çıkmıştır. Makul bir uzlaşının sağlanabilmesinin kamuoyunda oldukça güç olarak değerlendirildiği ilgili belge haricinde

de de ilginç gelişmeler yaşanmıştır. Lindner ve Şansölye Scholz'un birbirlerini davet etmeyerek Alman ekonomi çevreleriyle ayrı ayrı toplantı ve etkinlikler gerçekleştirmeleri⁵ üçlü koalisyonun fiilen zaten dağılma arifesinde olduğu değerlendirilmelerine neden olmuştur.

Kasım 2024'te Almanya siyasi tarihi açısından önemli gelişmeler yaşanmış, üç yıldır görevde bulunan üç partili koalisyon hükümeti sona ermiştir.

6 Kasım 2024'te ABD başkanlık seçimini Donald Trump'ın kazanması Almanya'da hayal kırıklığına yol açmıştır. Bu yeni gerçeklikle birlikte Berlin-Washington ilişkilerinin nasıl devam edeceği yönündeki karamsar tablonun Alman siyaseti ve kamuoyunda tam anlamıyla ele alınmadığı sırada 6 Kasım 2024, görevdeki üç partili Alman hükümetinin dağıldığı tarih olarak da kayıtlara geçmiştir. İlgili gün Lindner'in ekonomi içerikli önerilerine dönük bir uzlaşının sağlanıp sağlanamayacağı sorusu kamuoyunda öne çıkarken koalisyon ortaklarının bir araya geldiği duyurulmuştur. Ancak geç saatlerde şansölye şaşkıncı derecede sert içerikli bir açıklama yapmış ve Almanya Cumhurbaşkanı Frank-Walter Steinmeier'e "Almanya'ya zarar gelmesini önlemek için Lindner'in federal maliye bakanı olarak görevden alınmasını" önerdiğini ve FDP ile iş birliğinin sona erdiğini duyurmuştur. Güven kaybı nedeniyle artık Lindner ile çalışmanın mümkün olmayışını belirtmiştir. Scholz, geçmişte tercih etmediği eleştirel bir dil kullanırken örneğin Lindner'in geride bırakılan

2 M. Erkut Ayvaz, "Almanya'da Eylül 2024 Eyalet Meclisi Seçimleri ve Federal Siyasete Etkileri", *SETA Analiz*, Sayı: 425, (Ağustos 2024).

3 "Wirtschaft: Es ist der Herbst der Entscheidungen", FDP, 23 Eylül 2024, <https://www.fdp.de/es-ist-der-herbst-der-entscheidungen>, (Erişim tarihi: 9 Aralık 2024).

4 "Grundsatzpapier des Finanzministers: Lindners Kampfansage an die eigene Koalition", tagesschau.de, 1 Kasım 2024, <https://www.tagesschau.de/inland/innenpolitik/lindner-positionspapier-100.html>, (Erişim tarihi: 9 Aralık 2024).

5 "Wirtschaftsgipfel spalten Ampel: Schwächelnde Konjunktur, streitende Regierung", zdf.de, 29 Ekim 2024, <https://www.zdf.de/nachrichten/politik/deutschland/wirtschaft-gipfel-scholz-lindner-100.html>, (Erişim tarihi: 9 Aralık 2024).

süreçte de çeşitli vesilelerle koalisyona engeller çıkardığını, güvenini sarstığını ve partisi FDP odaklı pozisyonlar tercih ettiğini ifade etmiştir.⁶ Geçmiş yıllarda otoritesini oluşturmamayan ve özellikle FDP'nin geçmişteki talep ve engel çıkarıcı yaklaşımlarına daha çok uzlaşa odaklı yönelen Şansölye Scholz'un 6 Kasım ve sonrasındaki söylemleri oldukça farklılaşmıştır. 6 Kasım akşamı partisinin meclis grubu tarafından alkışlarla karşılanan⁷ ve kısa bir süreliğine de olsa partisini tahkim ettiği gözlenen Scholz'un sonraki günlerde ise yeniden 2025 şansölye adaylığının dahi tartışılır hale geldiğine şahit olunmuştur.

Lindner ise kendisine yöneltilen uzlaşa önerilerinin ekonomik durgunluğu bitirmek için yetersiz olduğunu belirtmiştir. Scholz'un kendisinden "borç freni"ni askıya almasını istediğini ancak bunu "görev yeminiyle bağdaşmayacağı" sebebiyle kabul etmediğine özellikle işaret etmiştir.⁸ Hatırlatmak gerekirse geçmişteki koalisyon içi tartışmalarda da –özellikle bütçe ile ilgili hususlarda– borç freninin askıya alınması konusu gündem olmuştur.⁹

Koalisyonun diğer ortağı Yeşiller üyesi Federal Ekonomi ve İklim Koruma Bakanı Robert Habeck ise Scholz'un ve Lindner'in açıklamalarının akabinde yaptığı değerlendirmelerde daha temkinli ifadeler kullanmış ancak Scholz'un kararını desteklemiştir. Habeck bilhassa Lindner'in örneğin Ukrayna'ya yönelik yardımlarla ilgili

borç freninin askıya alınmasında engeller çıkardığı ve uzlaşmadığının altını çizmiştir.¹⁰

Başta ana muhalefet Hristiyan Birlik partileri (CDU/CSU) de üçlü koalisyonun Meclisteki çoğunluğunu kaybettiğini belirterek en kısa sürede erken seçimlerin yapılması gerektiği çağrılarında bulunmuştur.¹¹

Önerilen İlk Erken Seçim Tarihine Yönelik Eleştiriler

Diğer muhalif partiler ve seslerin de en erken şekilde seçime gidilmesi yönündeki çağrılarına rağmen 6 Kasım sonrasındaki günlerde Şansölye Scholz'un ilk olarak arzuladığı yol haritası tartışmalara neden olmuştur. Scholz 6 Kasım akşamı yaptığı açıklamalarda 15 Ocak 2025'te Federal Meclisten güven oyu talebinde bulunacağını ve sonrasındaki süreçte muhtemelen Mart 2025 sonlarında erken seçime gidilmesini planladığını duyurmuştur.¹² Şansölyenin hedeflediği bu yol haritası doğrultusunda SPD ve Yeşiller'den oluşan azınlık hükümetinin Aralık sonundaki Noel tatiline kadar spesifik yasaları hayata geçirme hedefleri de bizzat şansölye tarafından açıklanmıştır. Ancak yeterli çoğunlukların sağlanamayacağı yönündeki eleştirilerin yanı sıra muhalefet, hükümetin bu aşamadaki yaklaşımını gerçekçi olmayan bir tutumla ilişkilendirmiştir. Çoğunluğu kaybetmiş bir hükümetin buna hakkı olmadığı ileri sürülürken tartışmalar birkaç gün daha bu yönde sürmüştür.

Sonraki günlerde ise Scholz 15 Ocak 2025'te Federal Meclisten güven oyu isteme ve Mart sonunda erken seçimlere gitme planından

6 Cüneyt Karadağ, Erbil Başay ve Mesut Zeyrek, "Almanya Başbakanı Scholz, 15 Ocak 2025'te Meclisten Güven Oyu İsteyeceğini Duyurdu", Anadolu Ajansı, 7 Kasım 2024.

7 "Ampel-Aus: SPD-Fraktion applaudiert Scholz", zdf.de, 7 Kasım 2024, <https://www.zdf.de/nachrichten/heute-sendungen/scholz-applaus-spd-fraktion-102.html>, (Erişim tarihi: 9 Aralık 2024).

8 "Aus der Ampel wird Rot-Grün und Lindner ist nun Ex-Minister", wdr.de, 7 Kasım 2024, <https://www1.wdr.de/nachrichten/ampel-koalition-vertrauensfrage-neuwahlen-scholz-habeck-lindner-100.html>, (Erişim tarihi: 9 Aralık 2024).

9 M. Erkut Ayvaz, "Alman Siyasetinde İstikrar Arayışı ve Koalisyonda Güncel Zorluklar", *SETA Analiz*, Sayı: 405, (Şubat 2024).

10 Moritz Küpper, "Nach dem Ampel-Aus: Habeck (Grüne): Lindners Wille für einen Haushalt war nicht da", deutschlandfunk.de, 7 Kasım 2024, <https://www.deutschlandfunk.de/nach-koalitionsausschuss-interview-robert-habeck-gruene-vizekanzler-dlf-c5518912-100.html>, (Erişim tarihi: 9 Aralık 2024).

11 Erbil Başay, "Almanya'da 2025 Başlarında Erken Seçime Gidilebilir", Anadolu Ajansı, 8 Kasım 2024.

12 Karadağ, Başay ve Zeyrek, "Almanya Başbakanı Scholz, 15 Ocak 2025'te Meclisten Güven Oyu İsteyeceğini Duyurdu".

kısmen vazgeçtiğini ve diğer muhalif partilerin de beklentisi olan daha erken bir tarihte seçimlere gitmeye açık olduğunu belirtmiştir.¹³ Sonraki günlerde SPD ve CDU/CSU'nun Federal Meclis grup başkanları bir araya gelmiş ve şansölyenin daha erken bir tarih olan 11 Aralık 2024'te Meclise güven oyu önermesini sunacağı, oylamanın da 16 Aralık'ta gerçekleştirileceği duyurulmuştur. Güven oyu talebinin planlandığı üzere olumsuz sonuçlanmasıyla en nihayetinde 23 Şubat 2025'te erken seçimlerin yapılması yönünde bir uzlaşa sağlanmıştır.¹⁴ Bu tarih Cumhurbaşkanı Steinmeier ile yapılan görüşmelerde de netleştirilmiştir.¹⁵ Diğer muhalif partiler ve ekonomi çevrelerinin de genel olarak erken seçim tarihindeki uzlaşya olumlu yaklaşımları söylenebilir.

Bu süreçte bir gazetenin detaylı haberinde FDP lideri Lindner'in koalisyonu sonlandırmayı çok önceden planladığı ve arka planda partilerle bu hedef doğrultusunda kapsamlı adımlar dahi attığı ileri sürülmüştür.¹⁶ FDP çevreleri ve bizzat Lindner ise ilk başta yapılan bu kapsamlı haberin haber değeri olmadığını ve şansölyenin 6 Kasım'daki yaptığı açıklamaya işaret ederek şansölyenin de kendisini görevden almayı düşündüğünü geçiştirmeye çalışmıştır. Ancak başta sol ve SPD çevrelerinde FDP'nin bu planlı olduğu ileri sürülen tutumuna yönelik eleştiriler sürmüş, kamuoyunda FDP'ye yönelik desteğin daha fazla gerilediği güncel anketlerde gözlenmiştir. Sonraki günlerde FDP'nin ilgili iddiaları kabul ettiği ve hatta gelinen aşamada partinin genel sekreterinin görevinden istifa ettiği de be-

lirtilmelidir.¹⁷ FDP lideri Lindner ise şimdilik bir sorumluluk üstlenmemiştir.

Almanya Federal Cumhuriyeti'nin kurulduğu 1949'dan bugüne kadar toplamda beş kez şansölye tarafından Federal Meclisten güven oyu talebinde bulunulmuştur.

16 ARALIK 2024 GÜVEN OYLAMASI VE SONRASINDAKİ MUHTEMEL SÜREÇ

Şansölye Scholz'un Maliye Bakanı Lindner'i görevden aldırması sonrasında FDP'li Adalet Bakanı Marco Buschmann ve Eğitim Bakanı Bettina Stark-Watzinger ile birlikte toplam dört FDP'li bakandan üçü hükümetten çekilmiştir. FDP'li Ulaştırma Bakanı Volker Wissing ise Scholz hükümetindeki görevine devam etme kararı almıştır. Scholz'un göreve devam etme teklifini kabul eden Wissing, partisini yıpratmak adına FDP'den istifa etmiştir.¹⁸ Wissing'in kamuoyunu şaşırtan bu tutumu FDP'liler tarafından dolaylı olarak eleştirilmiştir. Wissing'in geçtiğimiz haftalarda üçlü koalisyonun sürmesi yanlısı söylemlerinin kamuoyuna yansıdığı ve böylelikle alenen Genel Başkan Lindner'den ayrıştığı da hatırlatılmalıdır.¹⁹ Dolayısıyla pek şaşırtıcı olduğu söylenemeyen FDP'deki bu ayrış-

13 "Vorgezogene Neuwahl: Olaf Scholz zu Gesprächen über Wahltermin bereit", zeit.de, 8 Kasım 2024, <https://www.zeit.de/politik/deutschland/2024-11/olaf-scholz-zu-gespraechen-ueber-wahltermin-bereit>, (Erişim tarihi: 9 Aralık 2024).

14 Cüneyt Karadağ, "Almanya Başbakanı Scholz, 11 Aralık'ta Güvenoyu İsteyeceğini Açıkladı", Anadolu Ajansı, 13 Kasım 2024.

15 "Steinmeier'den 23 Şubat'a Onay", *Hürriyet*, 13 Kasım 2024.

16 "Koalisyonu Dağıtma Fikri Lindner'in mi?", *Hürriyet*, 6 Aralık 2024.

17 "FDP Genel Sekreteri Buschmann Oldu", *Hürriyet*, 2 Aralık 2024.

18 "Nach Ampel-Bruch: Wissing tritt aus FDP aus und bleibt Minister", tagesschau.de, 7 Kasım 2024, <https://www.tagesschau.de/inland/innen-politik/wissing-austritt-fdp-100.html>, (Erişim tarihi: 9 Aralık 2024).

19 "Debatte um Ampel-Koalition: Wissing (FDP) plädiert für Verbleib in der Regierung", deutschlandfunk.de, 1 Kasım 2024, <https://www.deutschlandfunk.de/wissing-fdp-plaedierte-fuer-verbleib-in-der-regierung-102.html>, (Erişim tarihi: 9 Aralık 2024).

ma Lindner'in kamuoyundaki inandırıcılığının gerileme sürecini daha da hızlandırmıştır. FDP içerisindeki bu sürecin ve geçmiş yıllardaki yalnızca lider Lindner odaklı parti görüntüsünün özellikle seçim sürecinde de sorgulanabileceği ihtimali unutulmamalıdır.

Görevden ayrılan federal bakanların yerine Scholz'un önerisi sonrası Cumhurbaşkanı Steinmeier tarafından yeni bakanlar atanmış, örneğin Lindner yerine maliye bakanı, Scholz'un ekonomi danışmanı Jörg Kukies olmuştur.²⁰

Şansölye Scholz'un ilk olarak 15 Ocak 2025'te Federal Meclisten güven oyu talebinde bulunma planından vazgeçerek 16 Aralık 2024'te uzlaşılarda bunu gerçekleştirmeye ikna olması muhtemel süreci netleştiren olaylardan biridir. Almanya Anayasası federal hükümetin sonlandırılmasına ilişkin öncelikli olarak görevdeki şansölyeye önemli bir yetki tanımaktadır. Şansölye tarafından Federal Meclisten istenilen "güven oyu"nun (*Vertrauensfrage*) gerekli Meclis çoğunluğunu sağlayamaması sonrası şansölyenin önerisi üzerine Federal Meclis, cumhurbaşkanı tarafından feshedilebilecektir.²¹ Görevdeki şansölye çoğunluğu sağlayamasa dahi kendisinin Anayasa gereği ve otomatik olarak cumhurbaşkanına fesih önerisi yapma zorunluluğu yoktur.²² Bu durum mevcut Alman siyasi sistemindeki şansölyenin görece güçlü konumunu ve görevde kalabilme yetkilerini belirginleştirmektedir. Ancak böyle bir durumda azınlık hükümetinin sınırlı etkisi ve bu durumun siyasi maliyeti de genel olarak şansölyenin erken seçimi tercih etmesini daha olası kılmaktadır.

20 "Almanya'da Yeni Maliye Bakanı Atandı, Ulaştırma Bakanı Göreve Devam Edecek", TRT Haber, 7 Kasım 2024.

21 "Fragen und Antworten: Was ist die Vertrauensfrage?", Federal Hükümet (*Bundesregierung*), 13 Kasım 2024, <https://www.bundesregierung.de/breg-de/aktuelles/was-ist-die-vertrauensfrage-2319328>, (Erişim tarihi: 9 Aralık 2024).

22 "Parlament: Vertrauensfrage und vorzeitige Neuwahlen", Federal Meclis (*Deutscher Bundestag*), 2 Aralık 2024, <https://www.bundestag.de/dokumente/textarchiv/2024/kw47-vertrauensfrage-1030198>, (Erişim tarihi: 9 Aralık 2024).

Federal Meclisin alternatif bir şekilde feshedilebilmesi mümkün olmamakla birlikte bu durum Weimar Cumhuriyeti döneminde (1918-1933) yaşanan olumsuz tecrübelerin de bir neticesidir. Cumhurbaşkanı yetkisi kapsamında en geç yirmi bir gün içerisinde şansölyenin fesih önerisini kabul etmesi sonrasında Federal Meclisi feshedebilecektir. Esasen arzu etmediği takdirde feshetmeyi kabul de etmeyebilir ancak mevcut durumda böyle bir olasılık gündemde değildir. Bu tarihten sonraki altmış gün içerisinde erken seçime gidilmesi Anayasa'da öngörülmektedir. Ana muhalefet ve Scholz hükümetinin Cumhurbaşkanı Steinmeier ile yaptığı görüşmeler neticesinde seçim tarihinin 23 Şubat 2025 olması planlanmaktadır.²³

Parlamente geleneklerinin geçerli olduğu Alman siyasi sisteminde konuyla irtibatlı dikkate değer bir diğer husus ise "yapıcı güvensizlik oyu" (*Konstruktives Misstrauensvotum*) (Anayasa, 67. madde) olarak adlandırılan ve gündemdeki "güven oyu" (Anayasa, 68. madde) ile karıştırılması gereken yöntem, mekanizmadır. Anayasaya göre görevdeki şansölyeye karşı –örneğin hükümetten ayrılan koalisyon partileri tarafından ana muhalefet veya diğer muhalefet partileriyle bir araya gelerek– Federal Mecliste yeni bir çoğunluk oluşturulabilir ve yeni bir şansölye seçilebilirse yapıcı güvensizlik oyu doğrultusunda görevdeki şansölyenin görev süresi sona ermektedir.²⁴ Yeni seçilen şansölye erken seçime gitmeksiz federal hükümeti kurabilmektedir. Böylelikle görevdeki bir şansölyenin kendi isteği dışında görevi bırakmasını sağlayabilecek tek yöntemin bu olduğu da belirtilmelidir. Mevcut Meclis denkleminde ise ana muhalefet CDU/CSU'nun yapıcı güvensizlik oyu kapsamında olası bir şansölye

23 "Almanya Şubat Ayında Erken Seçime Gidiyor", *Hürriyet*, 13 Kasım 2024.

24 "Konstruktives Misstrauensvotum", Federal Meclis (*Deutscher Bundestag*), https://www.bundestag.de/services/glossar/glossar/K/konst_misstrau-245482, (Erişim tarihi: 9 Aralık 2024).

adayı göstermesi ve başarılı bir yapıcı güvensizlik oyunun hayata geçirilebilmesi koalisyon-dan ayrılan FDP'nin yanı sıra (koalisyondan ayrılması gündemde olmayan) Yeşiller veya aşırı sağcı Almanya için Alternatif (AfD) partisinin oylarını gerekli kılmaktadır. CDU/CSU ise AfD'nin Federal Meclisteki olası desteğiyle şansölye seçtirmeyi kategorik olarak reddetmektedir. Kaldı ki böyle bir tercihin CDU/CSU'nun toplumsal desteğini olumsuz etkilemesi de kuvvetle muhtemeldir.

Almanya Federal Cumhuriyeti'nin kurulduğu 1949'dan bugüne kadar toplamda beş kez şansölye tarafından Federal Meclisten güven oyu talebinde bulunulmuştur. Şansölye Willy Brandt (SPD) 1972'de, Helmut Kohl (CDU) 1982'de ve Gerhard Schröder (SPD) 2005'te güven oyu istemiş ancak yeterli çoğunluklar sağlanamayarak sonrasındaki süreçte Federal Meclis feshedilmiştir. Diğer yandan Şansölye Helmut Schmidt'in (SPD) 1982'de ve Gerhard Schröder'in (SPD) 2001'deki güven oylamaları ise Federal Mecliste gerekli çoğunluk desteğine ulaşmış ve hükümetler görevlerine devam etmiştir.²⁵

Yapıcı güvensizlik oyu ise bugüne kadar iki kez gündeme gelmiştir: 1972'de Willy Brandt'a yönelik başarısızlıkla sonuçlanan ilk girişim ve 1982'de Helmut Schmidt'e yönelik başarıyla sonuçlanan ikinci girişim. O dönem görevdeki SPD'li Şansölye Schmidt yerine koalisyon ortağı FDP'nin CDU'lu Helmut Kohl'u desteklemesi sonucunda değişen Federal Meclis çoğunluğu ana muhalefet lideri Kohl'u şansölye seçmiştir.²⁶

SEÇİM SÜRECİNDE ÖNE ÇIKABİLECEK HUSUSLAR

6 Kasım 2024'te sona eren üçlü koalisyon 23 Şubat 2025 erken seçimlerine kadar SPD ve Yeşiller'den oluşan Scholz liderliğindeki bir azınlık hükümeti olarak göreve devam edecektir. Ancak hatırlatılmalıdır ki Almanya'da geleneksel olarak Noel ve yılbaşı sebebiyle Aralık ortasından Ocak başlarına kadar Meclis ve okullar tatile girmektedir. Kış ayı şartlarının partilerin seçim kampanyası çalışmalarını bir hayli zorlaştıracığı endişeleriyle birlikte seçimlerin bu kadar kısa bir sürede gerçekleşecek olması seçimlerin organizasyonunu sağlamakla sorumlu olan ilgili kamu, kurum ve sorumluların da olası olumsuzluklara dair uyarılarda bulunmasına neden olmuştur. Noel döneminde yapılması planlanan seçimlere yönelik kısa zaman diliminin ilk anlarda sorunsallaştırılması bir yana dört yıl sonraki muhtemel (2029) olağan Federal Meclis seçimlerinin de kış aylarına denk geleceği yönündeki eleştiriler dikkate değerdir. Ayrıca 1994'ten bu yana tüm Federal Meclis seçimlerinin Eylül veya Ekim'de yapıldığına işaret edilmektedir (16.10.1994; 27.9.1998; 22.9.2002; 18.9.2005; 27.9.2009; 22.9.2013; 24.9.2017; 26.9.2021).²⁷

Yedi ay öne çekilerek 23 Şubat 2025'te gerçekleştirilecek olan Federal Meclis seçimleri Alman toplumu ve siyasetinde üç yıllık istikrarsızlık ve belirsizliğin sonlandırılabilceği bir fırsat olarak değerlendirilmektedir.

Seçimlerin idaresinden sorumlu federal yönetici Ruth Brand (*Bundeswahlleiterin*) seçimlerin

25 "Parlament: Vertrauensfrage und vorzeitige Neuwahlen", Federal Meclis (*Deutscher Bundestag*), 2 Aralık 2024, <https://www.bundestag.de/dokumente/textarchiv/2024/kw47-vertrauensfrage-1030198>, (Erişim tarihi: 9 Aralık 2024).

26 Stefanie Grossmann, "Vertrauensfrage: Von Willy Brandt bis Olaf Scholz", ndr.de, 12 Kasım 2024, <https://www.ndr.de/geschichte/chronologie/Vertrauensfrage-Von-Willy-Brandt-bis-Olaf-Scholz,vertrauensfrage100.html>, (Erişim tarihi: 9 Aralık 2024).

27 "Informationen des Bundeswahlleiters – Ergebnisse früherer Bundestagswahlen", Der Bundeswahlleiter, (Nisan 2022), s. 5, https://www.bundeswahlleiterin.de/dam/jcr/397735e3-0585-46f6-a0b5-2c60c5b83de6/btw_ab49_gesamt.pdf, (Erişim tarihi: 9 Aralık 2024).

Ocak 2025'te gerçekleşmesi yönündeki muhalefetin ısrarlarına yönelik eleştirel bir açıklama yaparak bu kadar kısa bir sürenin riskli olabileceğine dikkat çekmiştir.²⁸ Bu yaklaşım ise muhalefet partilerinde eleştirilere sebep olmuştur. Kendisinin hükümet tarafından araçsallaştırıldığı yönünde eleştiriler dile getirilmiş olsa da²⁹ sonraki günlerde hükümet yetkilileri, ana muhalefet ve cumhurbaşkanı 23 Şubat'ta mutabık kalmıştır.

Azınlık Hükümeti Tarafından Hedeflenen Projeler

Azınlık hükümetinin bazı öncelikli yasa tasarılarını hayata geçirme isteğini sürdürmesi de soru işaretlerine neden olmaktadır. İlgili yasa tasarıları için kalan sürede yeterli çoğunlukların sağlanabilmesi için hükümetin başta CDU/CSU'dan destek beklediği söylenebilir.³⁰ Seçimin daha da öne çekilmesi neticesinde bu yasal hedeflerdeki gelişmelerin olabileceği de kamuoyuna yansırken ana muhalefetin hangi yasa tasarılarına destek verebileceği ise 16 Aralık'taki güven oylamasına kadar tam olarak netleşmemiştir.

Kamuoyunda ise bazı yasal düzenlemelerin seçimlere ve hatta seçim sonrası yeni Meclisin bir araya gelmesine kadar hayata geçirilmesinin mümkün olduğu üzerinde durulmaktadır.³¹

28 Florian Pütz ve Christian Teevs, "Nach dem Ampelbruch: Bundeswahlleiterin warnt vor »unabwägbaren Risiken« bei einer Neuwahl im Januar", *spiegel.de*, 8 Kasım 2024, <https://www.spiegel.de/politik/deutschland/ampel-aus-bundeswahlleiterin-warnt-vor-unabwaegbaren-risiken-bei-neuwahl-im-januar-a-7840f2b8-1de6-4bd0-b320-fbce39d505c2>, (Erişim tarihi: 9 Aralık 2024).

29 "Ringten um Wahltermin: Union warnt Scholz vor Instrumentalisierung von Bundeswahlleiterin", *spiegel.de*, 9 Kasım 2024, <https://www.spiegel.de/politik/deutschland/union-warnt-olaf-scholz-vor-instrumentalisierung-von-bundeswahlleiterin-ringen-um-wahltermin-a-c393d13d-952c-4d0a-9100-53a8acf0985e>, (Erişim tarihi: 9 Aralık 2024).

30 "Nach Ampel-Aus: Deutschlandticket und Co. – welche Projekte müssen in diesem Jahr noch beschlossen werden?", *deutschlandfunk.de*, 11 Kasım 2024, <https://www.deutschlandfunk.de/deutschlandticket-und-co-welche-projekte-muessen-in-diesem-jahr-noch-beschlossen-werden-100.html>, (Erişim tarihi: 9 Aralık 2024).

31 Katharina Schuler, Sören Götz ve Anja Stehle, "Minderheitsregierung: Diese Gesetze sind auch ohne Ampelmehrheit möglich", *zeit.de*, 28 Kasım 2024, <https://www.zeit.de/politik/deutschland/2024-11/minderheitsregierung-bundestag-kindergeld-schuldenbremse-kalte-progression>, (Erişim tarihi: 9 Aralık 2024).

Gerekli çoğunluklar için azınlık hükümetinin hem ana muhalefet CDU/CSU hem de bazı projelere ilişkin hükümetten ayrılan FDP'nin de desteğini beklediği söylenebilir. Örneğin Almanya'nın tamamında geçerli olan toplu taşıma hizmetleriyle ilgili önemli bir projenin (*Deutschlandticket*) en azından 2025 için devamına CDU/CSU destek vereceğini açıklamıştır.³² Ayrıca federal ordunun bazı yurt dışı görevlerinin uzatılması kararlarını da ana muhalefetin desteklemesi muhtemeldir. Bu hususların kuvvetle muhtemel Mecliste kabul edilmeleri beklenmektedir. Koalisyon dağılmadan önce üç koalisyon partisi ve ana muhalefet tarafından Federal Anayasa Mahkemesi'nin aşırı sağcı ve popülist akımlara karşı güçlendirilmesi de bir anayasa değişikliğiyle hedeflenmiştir. Bu düzenlemenin de güven oylaması sonrasında ana muhalefetin desteğiyle hayata geçirilmesi beklenmektedir.³³

Kesin gözüyle bakılan bu örneklerin yanı sıra yine olasılıklar dahilinde değerlendirilen bazı diğer yasal düzenlemeler de söz konusudur. Örneğin çalışanlara vergi indirimi içerikli yasa tasarısı FDP tarafından koalisyondan ayrılmadan önce hazırlanmışsa da önümüzdeki günlerde yine bu partinin desteğiyle hayata geçirilmesi muhtemeldir.³⁴ Diğer yandan çocuk parasının artırılması hususuna ise CDU/CSU'nun destek vereceği yönünde sinyaller söz konusudur.

32 "Ampelprojekt auf der Kippe: Union will Deutschlandticket jetzt doch verlängern", *spiegel.de*, 15 Kasım 2024, <https://www.spiegel.de/politik/deutschland/deutschlandticket-nach-dem-ampel-aus-union-will-es-nun-doch-verlaengern-a-0affbac-368b-489c-8495-0dedf22ae8e1>, (Erişim tarihi: 9 Aralık 2024).

33 "Rot-Grün ohne Mehrheit im Bundestag: Union zieht enge Grenze für Gesetzgebung", *tagesschau.de*, 3 Aralık 2024, <https://www.tagesschau.de/inland/bundestag-gesetze-haushalte-100.html>, (Erişim tarihi: 9 Aralık 2024).

34 "Kalte Progression abbauen: Scholz kann vorerst nicht auf Union setzen – und muss auf FDP hoffen", *tagesspiegel.de*, 2 Aralık 2024, <https://www.tagesspiegel.de/politik/kalte-progression-abbauen-scholz-kann-vor-erst-nicht-auf-union-setzen-und-muss-auf-fdp-hoffen-12808556.html>, (Erişim tarihi: 9 Aralık 2024).

Enerji fiyatlarında devlet desteğiyle indirim hedefinin ise hayata geçirilmesinin muhtemelen bu dönemde gerçekleşmeyeceği tahmin edilmektedir. CDU lideri Merz ortada 2024 için ek bütçenin veya 2025 bütçesinin olmadığını ve bu sebeple bütçeye mali etkileri olabilecek yasa tasarılarını desteklemeyeceklerini belirtmiştir.³⁵ AfD'ye yönelik kapatma sürecinin Federal Mecliste gündeme getirilmesinin de bu dönemde büyük olasılıkla gerçekleşmeyeceği tahmin edilmektedir.³⁶ Borç frenine ilişkin de mevcut yasa döneminde –her ne kadar son zamanlarda CDU lideri Merz de azınlık hükümeti partilerine kısmen yaklaşarak katı bir reform karşıtlığı görüşünde yumuşama sinyalleri verse de– bir gelişmenin olmayacağı söylenebilir.³⁷

Böylelikle partilerin seçim sürecinde de bazı yasal düzenlemeleri hayata geçirmek için bir araya gelmeleri olasıdır. Bu şekilde seçmen nezdinde de süreci sorumluluk çerçevesinde ele aldıkları intibainı kuvvetlendirmeye çalışmaları muhtemeldir. 2024 için ek bütçenin ve 2025 bütçesinin kabul edilmesinin ise düşük bir olasılık olduğu söylenebilir. Bütçe konusunun 23 Şubat 2025'teki seçim ve sonrasındaki muhtemel koalisyon görüşmelerinin de ardından neredeyse yıl ortalarına kadar çözülmemesi muhtemeldir. Bu belirsiz ve istikrarsızlık görüntüsü içerebilecek süreçte ise geçici bir bütçenin gündeme gelmesi beklenebilir. Ancak bu durumun da bazı sorunları beraberinde getireceği endişeleri üzerinde durulmaktadır.

35 "Rot-Grün ohne Mehrheit im Bundestag: Union zieht enge Grenze für Gesetzgebung", tagesschau.de, 3 Aralık 2024, <https://www.tagesschau.de/inland/bundestag-gesetze-haushalte-100.html>, (Erişim tarihi: 9 Aralık 2024).

36 Katharina Schuler, Sören Götz ve Anja Stehle, "Minderheitsregierung: Diese Gesetze sind auch ohne Ampelmehrheit möglich", zeit.de, 28 Kasım 2024, <https://www.zeit.de/politik/deutschland/2024-11/minderheitsregierung-bundestag-kindergeld-schuldenbremse-kalte-progression>, (Erişim tarihi: 9 Aralık 2024).

37 "Bundestagswahl: Friedrich Merz schließt Reform der Schuldenbremse vor der Wahl aus", zeit.de, 27 Kasım 2024, <https://www.zeit.de/politik/deutschland/2024-11/bundestagswahl-friedrich-merz-schuldenbremse>, (Erişim tarihi: 9 Aralık 2024).

Şansölye Adayları ve Güncel Anketler

Üçlü koalisyonun dağıldığı ilk günlerde Hristiyan Birlik partileri (CDU/CSU) anketlerde yüzde 32-33 ile birinci sırada yer almayı sürdürürken AfD ise yüzde 18-19'a ulaşmıştır. Böylelikle aşırı sağcılar anketlerde en yüksek oy oranına ulaşabilen ikinci parti olma ünvanını korumuştur.³⁸ Koalisyon partilerinde ise koalisyonun bitmesiyle birlikte oy oranlarında bir iyileşme beklentisi oluşmuş ancak geline aşamada SPD yüzde 15'e kadar gerilerken Yeşiller yüzde 13-14 arasına ve FDP de kısmen bir yükselişle –seçim barajını geçme ümidini koruyarak– yüzde 4-5 oranına ulaşabilmiştir.³⁹ Federal Meclis seçimlerine katılacak olan Sahra Wagenknecht İttifakı'nın (BSW) yüzde 5 ile 8 arasında gidip geldiği anketlere yansırken Sol Parti'nin ise barajı geçemeyeceği tahmin edilmektedir.

Federal düzlemde yapılan güncel anketlerde ana muhalefet CDU/CSU ve yükseliş trendi süren aşırı sağcı AfD ilk iki sırada yer almaktadır. Şansölyenin partisi SPD ise CDU'nun ancak yarısı kadar oy oranıyla üçüncü sıradadır.

Seçimlerde ilk kez dört şansölye adayı yarışacaktır. CDU/CSU'nun adayı CDU lideri Friedrich Merz olmuştur. Kardeş parti CSU'nun lideri ve Baviera Eyalet Başbakanı Markus Söder de

38 Florian Riesewieck, "ARD-DeutschlandTrend extra: Zwei Drittel wollen schnelle Neuwahlen", tagesschau.de, 7 Kasım 2024, <https://www.tagesschau.de/inland/deutschlandtrend/deutschlandtrend-3444.html>, (Erişim tarihi: 9 Aralık 2024).

39 Laura May, "Umfrage zur Bundestagswahl: Ampel-Partei im Aufwind – Scholz legt zu", merkur.de, 4 Aralık 2024, <https://www.merkur.de/politik/umfrage-zur-bundestagswahl-ampel-partei-im-aufwind-scholz-legt-zu-93442683.html>, (Erişim tarihi: 9 Aralık 2024).

CDU/CSU'nun ortak şansıölye adaylık söylentileriyle gündeme gelmiş ancak en nihayetinde Merz ağırlığını koyabilmiştir.⁴⁰ Merz'in Söder'e kıyasla anketlerdeki popülaritesinin düşük olması gerçeğinin –ve hatta son günlerde Scholz'un dahi kendisine yaklaşabilmesinin⁴¹– CDU/CSU'da görmezden gelinmesine benzer bir durum SPD'de de geçerlidir. Zira Almanya'nın en popüler siyasetçisi olarak değerlendirilen SPD'li Federal Savunma Bakanı Boris Pistorius'un olası bir şansıölye adaylığı hem kamuoyunda hem de SPD'de uzun bir süre gündeme gelmiştir.⁴² Ancak Scholz ve kendisini destekleyen SPD yönetimi partinin şansıölye adayının yeniden Scholz'un olmasında ısrarcı olmuştur. Adaylığı SPD tarafından 25 Kasım'da resmi olarak açıklanan⁴³ Scholz kalan sürede anketlerin aksine oy farkının kapatılabileceğini dahi iddia etmektedir.⁴⁴

Geçmişe kıyasla daha fazla partinin şansıölye adayını belirlemesi kitle partilerinin gerilemesinin ve küçük partilerin de eyaletlerden sonra artık federal düzlemde de birinci gelme olasılığının artmasının bir neticesidir.

AfD'nin de ilk kez bir şansıölye adayıyla seçimlere katılmasının yanı sıra⁴⁵ yine güncel an-

ketlerde seçimleri birinci parti bitirmesi ihtimal dışı olarak değerlendirilen Yeşiller'in de 2021'de olduğu gibi yine bir şansıölye adayını belirlemesi dikkat çekmiştir. Anketlerde yüzde 13'lük bir oy oranıyla dördüncü sırada yer alan Yeşiller'in şansıölye adayını görevdeki şansıölye yardımcısı ve Federal Ekonomi Bakanı Habeck olmuştur. Geçmişe kıyasla daha fazla partinin şansıölye adayını belirlemesi kitle partilerinin gerilemesinin –örneğin mevcut şansıölyenin partisi SPD'nin üçüncü sıraya gerilemesinin– ve küçük partilerin de eyaletlerden sonra artık federal düzlemde de birinci gelme olasılığının artmasının bir neticesidir.

SONUÇ

Uzun bir süredir üçlü koalisyona yönelik toplumdaki memnuniyetsizlik giderek artmıştır. Örneğin koalisyonun sonlandırılmasından kısa bir süre önce yapılan bir ankette katılımcıların yüzde 54'ünün erken seçim yanlısı olduğu dahi tespit edilmiştir.⁴⁶ Koalisyonun dağılmasından ziyade dağılma şekline dair toplumdaki kısa süreli şaşkınlığın ardından erken seçim yolunun ve belirlenen tarihin genel olarak olumlu karşılandığı söylenebilir. Koalisyonun sonlandırılmasından ise çoğunlukla FDP'nin sorumlu tutulduğu⁴⁷ ve partinin büyük ihtimalle 23 Şubat'ta yüzde 5 seçim barajını geçemeyeceği belirtilmektedir. Şansıölye Scholz ilk başlarda Mart sonunda seçimlere gidilmesini hedeflemiş fakat daha sonra ana muhalefetle yapılan görüşmeler neticesinde bu tarih öne çekilmiştir. Buradaki uzlaşma görüntüsü ise toplum ve ekonomi çevrelerinde olumlu bir karşılık bulmuştur.

40 "Kanzlerkandidat der Union: 'Friedrich Merz macht's'", tagesschau.de, 17 Eylül 2024, <https://www.tagesschau.de/inland/innenpolitik/k-frage-union-merz-100.html>, (Erişim tarihi: 9 Aralık 2024).

41 "ZDF-Politbarometer: K-Frage: Scholz und Merz fast gleichauf", zdf.de, 6 Aralık 2024, <https://www.zdf.de/nachrichten/politik/kanzlerfrage-scholz-und-merz-gleichauf-100.html>, (Erişim tarihi: 9 Aralık 2024).

42 "Scholz mu Pistorius mu?", *Hürriyet*, 14 Kasım 2024.

43 "German Social Democrats Name Scholz as Chancellor Candidate", Anadolu Agency, 25 Kasım 2024.

44 "Anketler 'Kazanamaz' Diyor", *Hürriyet*, 20 Kasım 2024.

45 Erbil Başay, "Almanya'da AfD Parti Yönetimi, Weidel'i Genel Seçimlerde Başbakan Adayı Gösterme Kararı Aldı", Anadolu Ajansı, 7 Aralık 2024.

46 Erbil Başay, "Anket: Almanya'da Halkın Çoğunluğu Erken Seçim İstiyor", Anadolu Ajansı, 1 Kasım 2024.

47 "Bruch der Regierungskoalition: Wer hat Schuld am Ampel-Aus?", tagesschau.de, 16 Kasım 2024, <https://www.tagesschau.de/inland/innenpolitik/ampelkoalition-bruch-schulduzuweisung-100.html>, (Erişim tarihi: 9 Aralık 2024).

Diğer yandan Scholz liderliğindeki azınlık hükümetinin seçimlere kadarki süreçte bazı öncelikli yasa tasarılarını Federal Meclisten geçirmeyi hedeflediğini ve bilhassa ana muhalefet CDU/CSU'nun desteğini umduğunu da tekrar hatırlatmak gerekmektedir. SPD'nin ve geriye kalan hükümet ortağı Yeşiller'in ilgili yasalara yönelik muhalefetten arzulanan desteği görüp görmeyeceği ise netleşmemiştir. Zira muhalefetin bazı hususlarda azınlık hükümetinin yasa tasarılarına destek vermesi ihtimal dahilindeyken bu yaklaşım neticesinde seçmen nezdinde de sorumluluk sahibi partiler olarak olumlu bir karşılık bulmaları muhtemeldir. Diğer yandan hem CDU/CSU'nun hem de koalisyondan ayrılan FDP grubunun başta borç frenine ilişkin bir reform olasılığına ve bütçeyle irtibatlı hususlara yönelik desteği kesinlikle seçimler öncesinde vermeyeceği bilinmektedir.

Şansölyenin ilk olarak güven oylamasını 15 Ocak 2025'te Meclisten talep etme hedefi seçim kampanya sürecine yönelik biraz daha zaman kazanmak olarak yorumlanmıştır. SPD'nin güçlü olduğu Hamburg eyaletinde 2 Mart 2025'te yapılacak olan eyalet meclisi seçimlerinin de böylelikle partiye olumlu bir etkisinin olabileceği ve bu sebeple ilk olarak Mart sonunun seçim tarihi olarak hedeflendiği yorumları da yapılmıştır. 23 Şubat'ta karar kılınmasıyla birlikte bu ihtimal zayıflasa da kısım men paralel bir etkisi mümkündür.

Federal düzlemde yapılan güncel anketlerde ana muhalefet CDU/CSU ve yükseliş trendi süren aşırı sağcı AfD ilk iki sırada yer almaktadır. Şansölyenin partisi SPD ise CDU'nun ancak yarısı kadar oy oranıyla üçüncü sıradadır. Scholz, Almanya tarihinde popülaritesi en düşük şansölye olmasına rağmen yeniden ve ısrarla SPD'nin adayı gösterilmiştir. SPD'nin oy oranını ciddi oranda artırabileceğine dair inanç ise toplumda sorgulanmaktadır. Özellikle CDU/CSU'nun

şansölye adayı –ve Angela Merkel sonrası daha muhafazakar ve hatta popülist tonda bir çizgiyi benimseyen– Merz'in seçim sürecinde hatalar yapmasının SPD'nin öncelikli stratejik beklentisi olduğu söylenebilir. Alman seçmenin Merz'in bir sonraki şansölye olmasına karşı yeniden Scholz'a ve partisi SPD'ye teveccüh gösterebileceği beklentisi muhtemeldir ki bu seçim sürecinde SPD çevrelerindeki söylem ve vaatlerde belirginleşecektir.

11 Aralık'ta Federal Meclise sunulan güven oyu talebinin 16 Aralık'taki oylamada olumsuz neticelenmesi beklentisinin ardından Cumhurbaşkanı Steinmeier'in muhtemelen (Noel sonrası ve yılbaşı öncesi) 27 Aralık'ta meclisi feshederek erken seçim sürecini başlatması beklenmektedir. Seçim tarihi ise 23 Şubat 2025 olacaktır.

Alman ekonomisindeki olumsuz gidişata⁴⁸ dair partilerin çözüm önerilerinin yanı sıra seçim sürecinde koalisyon hükümetinin başarısızlığına ve hatta üçlü koalisyonun dağılmasından kimin sorumlu olduğuna dair koalisyon ortakları arasındaki tartışmalara da kuvvetle muhtemel şahit olunacaktır. Partilerin ilerleyen günlerde açıklanacak seçim programları da önem arz edecektir.

Seçim sürecinde Ukrayna'da devam eden savaş ve etkileriyle ilgili partilerin ve hatta şansölye adaylarının politika tercihlerinin öne çıkması da muhtemeldir. Scholz'un uzun bir süredir direndiği ve hatta (eski ve yola devam eden) koalisyon ortaklarından (FDP ve Yeşiller) dahi ayrıştığı Taurus seyir füzelerinin Ukrayna'ya gönderilmemesi kararındaki ısrarı önümüzdeki süreçte de devam edecektir.⁴⁹ Bu yaklaşımla birlikte şansölyenin seçim sürecinde daha fazla diplomasi ve hatta barış yanlısı söylemler oluşturmaya çabalayacağı tahmin edilebilir. Başta CDU'lu Merz gibi diğer muhalif isimlerin Taurus füzelerinin gönderilmesine dair

⁴⁸ "Almanya Ekonomisinde Karamsar Tablo", *Hürriyet*, 14 Kasım 2024.

⁴⁹ Cüneyt Karadağ, "Almanya Başbakanı Scholz: Seyir Füzesini Tedarik Etmeme Kararının Arkasındayım", *Anadolu Ajansı*, 19 Kasım 2024.

yaklaşımlarından ayrışmayı hedefleyen Şansölye Scholz güncel anketlerde de tespit edildiği üzere⁵⁰ toplumun bu yöndeki tutumuyla uyumlu hareket etmeyi sürdürecektir.

Ukrayna'ya silah yardımlarının⁵¹ genel olarak devam edeceği yönündeki eğilim bir yana 20 Ocak 2025'te göreve başlayacak olan yeni ABD Başkanı Trump ile birlikte ikili ilişkilerdeki olası değişikliklerin ne olacağı (örneğin endişeleri artıran muhtemel yeni gümrük tarifelerinin uygulanması hususu)⁵² da belirsizliğini korumaktadır. Berlin-Washington ilişkileri ve ekonomik ilişkilerin geleceğine dönük endişelerle birlikte partilerdeki genel tedirginliğin seçim sürecinde de gündeme gelmesi beklenebilir. Yeni Amerikan başkanıyla nasıl bir ilişkinin hedeflendiğinin dahi şu an için Alman siyasetinde somutlaştırılamaması bir yana partilerin geçmişteki uç yaklaşımlarından keskin bir şekilde vazgeçip vazgeçmeyecekleri de belirsizdir. Özellikle ekonomi alanında ABD'nin Almanya'ya yönelik takınacağı tavır yeni dönemde Alman siyasetinin tutumunu etkileyecektir.

2024 AP seçimleri ve Eylül 2024 eyalet meclisi seçimlerinde olduğu gibi 23 Şubat 2025 seçim sürecinde de aşırı sağcı ve popülist AfD'nin göç ve güvenlik gibi hususlara odaklanması beklenmektedir. Benzer şekilde diğer partilerin de seçim sürecinde aşırı sağcı ve popülist söylemleri benimsemesi sonucu popülizmin Alman siyasetinde normalleştirilmesi ve kalıcılığı hususlarına bir kez daha şahit olunabilir. Merkezde yer aldığı ileri sürülen siyasi partilerin kapsamlı ve uzun vadeli politika önerileri yerine kısa vadeli yaklaşımlarla

bu alandaki eksikliklerin üzerinden gelinebileceği yanılgısı –geride bırakılan tüm seçim süreçlerinde de gözlemlendiği üzere– aşırı ve popülist partilerin güçlenmesiyle sonuçlanmıştır.

Son olarak çeşitli koalisyon olasılıklarının da ilerleyen haftalarda sıklıkla gündemde gelmesi beklenebilir. Üçlü koalisyonun yeniden bu şekilde kurulmaması tüm partilerin neredeyse ortak beklentisi olmasıyla birlikte bazı partilerin şimdiden yakınlaşma eğiliminde oldukları söylenebilir. Örneğin genel başkan Merz olmak üzere CDU'lu bazı isimler yeni dönemde CDU/CSU-Yeşiller koalisyonuna dair ılımlı söylemlere başvurmaktadır.⁵³ Ancak bu yaklaşım CDU'nun kardeş partisi CSU'da yoğun tepkilere neden olmaktadır. Nitekim CSU lideri ve Baviera Eyalet Başbakanı Söder böyle bir olasılığa katiyen karşı çıkmaktadır.⁵⁴ Yeşiller'i ekonomik olumsuzluklardan sorumlu tutma stratejisiyle de açıklanabilecek Söder'in bu güncel karşıtlığının seçim sonrasında olası yeni bir denklemde değişmesi ise ihtimal dahilindedir. Kamuoyunda dikkate değer diğer koalisyon olasılığı ise CDU/CSU liderliğinde SPD ile bir "büyük koalisyon" hükümeti kurma olsa da bu seçeneğin geçmiş yıllardaki olumsuzluklarına da işaret edilmektedir. Özellikle de uç partilerin güçlenmesi sonucunu doğurması sebebiyle buna eleştirel yaklaşılmaktadır. Üçlü alternatif koalisyon olasılıklarının da 23 Şubat sonrasında gündeme gelmesi muhtemelen AfD ile koalisyon kurmayı tüm partilerin reddettiği de hatırlatılmalıdır.

Sonuç olarak yedi ay öne çekilerek 23 Şubat 2025'te gerçekleştirilecek olan Federal Meclis seçimleri Alman toplumu ve siyasetinde üç yıllık istikrarsızlık ve belirsizliğin sonlandırılma-

50 "ARD-DeutschlandTREND: Mehrheit gegen deutsche Taurus-Lieferung an die Ukraine", wdr.de, 21 Kasım 2024, https://presse.wdr.de/plounge/tv/das_erste/2024/11/20241121_deutschlandtrend_taurus_lieferung.html, (Erişim tarihi: 9 Aralık 2024).

51 M. Erkut Ayvaz, "Almanya'nın Ukrayna'ya Silah Yardımları ve Alman Siyasetine Yansımaları", *SETA Analiz*, Sayı: 411, (Nisan 2024).

52 Bahattin Gönültaş, "Bundesbank Başkanı Nagel: Trump'ın Gümrük Tarifeleri Almanya'ya Ekonomik Üretimde Yüzde 1'e Mal Olabilir", *Anadolu Ajansı*, 13 Kasım 2024.

53 "Merz, Yeşiller'e Göz Kırptı!", *Hürriyet*, 3 Aralık 2024.

54 "Keine Einigkeit mit Merz: CSU bleibt bei Nein zu Schwarz-Grün", *tagesschau.de*, 3 Aralık 2024, <https://www.tagesschau.de/inland/innenpolitik/merz-union-aussenpolitik-gruene-102.html>, (Erişim tarihi: 9 Aralık 2024).

bileceği bir fırsat olarak değerlendirilmektedir. Bu beklentinin 23 Şubat sonrasında gerçekleşip gerçekleşmeyeceği ise 2025 ortalarına kadar sü-

rebilecek olan muhtemel koalisyon görüşmelerinin ardından yeni federal hükümetin kurulmasıyla netleşecektir.

ALMANYA'DA 16 ARALIK 2024 GÜVEN OYLAMASI VE ERKEN SEÇİM SÜRECİ

M. ERKUT AYVAZ

SETA | ANALİZ

Bu analizde Almanya'da üç partili koalisyonun dağılması öncesindeki gelişmelere değinilerek erken seçim tarihinin belirlenmesi süreci ele alınmaktadır. 11 Aralık 2024'te Federal Meclise sunulan ve 16 Aralık'ta güven oylaması yapılması sonrasında erken seçim yolunun açılmasıyla ilgili detaylara da yer verilmektedir. Ayrıca 23 Şubat 2025'te yapılması planlanan Federal Meclis seçimlerine yönelik kampanya sürecindeki olasılıklara işaret edilmektedir. Bu bağlamda iki aylık süreçte muhtemelen öne çıkacak olan hususlar, adaylar ve siyasi gelişmeler analiz edilmektedir.

www.setav.org

ANKARA • İSTANBUL • WASHINGTON D.C. • BERLİN • BRÜKSEL